

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 269629/9

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב רפאל י' בן שמעון, הרב יאיר לרנר

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ניר זדה)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד עינת גריכטר)

הנדון: חיוב גירושין וכתובה לבעל אלים ועבריו

פסק דין

רקע

בתאריך כ"ו בשבט התשע"ב (19.2.2012), הוגשה בבית הדין תביעת האישה [פלונית] (להלן: האישה) ע"י ב"כ דאז עו"ד ליאורה בירן – תביעה לגירושין ותשלום כתובה בסך 101,000 ש"ח וכן פיצויים בגין הרס המשפחה בסך 150,000 ש"ח או בכל סכום אחר לפי שיקול בית הדין – נגד הנתבע [פלוני] (להלן: הבעל). בדיונים הראשונים הבעל לא היה מיוצג, לאחר מכן שכר את שירותיה של עו"ד עינת גריכטר.

בכתב התביעה מפרטת האישה שנישאה לבעלה בשנת 1999 ומהנישואין נולדו שני ילדים שהם קטינים אך הנישואין קרסו מכמה סיבות:

א. האישה גילתה כי הבעל לוקח סמים ואף סוחר בסמים והיה עוזב את הבית מידי פעם כשהאישה מגדלת את ילדיה כמעט לבדה, יצוין כי לבקשת בית הדין הוגש ע"י משטרת ישראל תדפיס מידע פלילי שבו צוינו העברות של הבעל: איומים ותקיפה וכן עברות מלפני הנישואין כהחזקה או שימוש בסמים שלא לצריכה עצמית וכן: ייצוא, ייבוא, מסחר, אספקת סמים מסוכנים, וכן: פריצה לדירה, הסגת גבול פלילית, פרסום שירותי זנות, תקיפת חסר ישע, תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו, המנסה לגרום למות אדם, גנבה, פריצה לבניין, היזק לרכוש במזיד וכו'.

ב. הבעל מתעלל בה נפשית כשהוא מקלל במילים קשות ואף היכה אותה, סטר על לחיה השמאלית ומשך בידה תוך שהוא מאיים להורגה (בתאריך י' בסיוון תש"ע – 23.5.2010) וכן איים לקשור אותה ואת הבחור שעמו היא מנהלת רומן – לטענתו – בפרדס ולהרוג אותם (כ"ד במרחשוון תשע"א – 1.11.2010). האישה התלוננה במשטרה, הנאשם הורשע על פי הודאתו במעשים אלו (א' בניסן תשע"א – 5.4.2011) ובית המשפט השלום בכפר סבא גזר עליו שבעה חודשים ועוד שבועיים מאסר בפועל וכן מאסר על תנאי. לאחר יציאתו מן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הכלא התבקש ע"י בית המשפט לעבור ולישון בחדר אחר, ומאז ועד היום הם ישנים בבתים נפרדים ואין ביניהם יחסי אישות כלל.

ג. לטענת האישה הבעל בוגד בה עם נשים אחרות ואף נעדר מן הבית בשל כך. בני הזוג הלכו לגישור מספר פעמים מטעם אגף הרווחה של העירייה אך לאחר כמה פגישות הבעל סירב להמשיך.

ד. הבעל טען בהמשך הדיונים כי האישה בגדה בו עם אדם זר ולכן לא מגיעה לה כתובה, אך האישה הכחישה זאת בכל תוקף, והבעל לא הביא שום הוכחה על דבריו.

בסיכום הדברים: מבקשת האישה את כתובתה בטרם עת וכן לחייב את הבעל בפיצויים בגין הרס המשפחה.

בתאריך כ"ד בניסן התשע"ב (16.4.2012) התקיים דיון בבית הדין (להלן ציטוט מהפרוטוקול):

"הופיעו הצדדים [...] גרים בבית אחד בחדרים נפרדים כשמונה חודשים.

האישה: הוא לא מפרנס [את] הבית, היה משתמש בסמים, שתיין [...] ישב בבית הסוהר [...]

הבעל: [...] מסכים להתגרש [...]

האישה: [...] בבית משפט פסקו מזונות [...] בינתיים אני גרה בבית הוריו שזה ירושה מהוריו, בית המשפט פסק שאגור שם עד גיל 21 לקטן.

הבעל: בקשר לדירה זו אנו במחלוקת.

מוסכם: הילדים במשמורת האם, תכולת הבית נשארת לאישה."

בתאריך י"א בתמוז תשע"ב (1.7.2012) שלחה האישה מכתב לבית הדין ובו פירטה את סבלה: איומים, "הבעל מכניס את חברתו לביתו כדי לפגוע בי", "קיבלתי שיחה מבעלי והוא משמיע את קולה בשעת מעשה [...] לילדים נגרמים צלקות בנפש ואף בני הוכרז כסובל מבעיות קשב וריכוז [...]". ואף חתמה על תצהיר בפני עו"ד על נכונות הדברים.

בתאריך י"ז באלול התשע"ב (4.9.2012) התקיים דיון בבית הדין הופיעו הצדדים ואת האישה ייצג עו"ד ניר זדה.

האישה הודיעה על רצונה להתגרש מבעלה ומנגד אינה מוכנה לוותר על כתובתה.

הבעל טען: "אני חי עם אישה לא יציבה, לעולם לא אחזור אליה."

מדיון זה עולה שנקודת המחלוקת בין הצדדים היא דרישת האישה לכתובה, כל ענייני הרכוש נדונים מחוץ לכותלי בית הדין (בהסדרי הראיה אין מחלוקת).

בתאריך ט"ו במרחשוון התשע"ג (31.10.2012) התקיים דיון נוסף בבית הדין. גם בדיון זה האישה עמדתה בתביעתה לגירושין וכתובה, ב"כ האישה הציעה הצעה לסיום התיק בכך: שבדירת הבעל ואחיו (שירשו מהוריהם) תמשיך האישה להתגורר היא וילדה עד הגיע הבן הקטן לגיל 21, ובדרך זו גם ישלם האב מדור בעבור שני הקטינים ובכך פורע תשלומו בגין הכתובה בדרך איטית, הבעל הסכים אך דרש כי בית הדין יורה להכניס את אחיו ולהשמיע בפניו את דרישת האישה וב"כ, האח סרב בכל תוקף ואף הודיע שאינו מוכן שהגט יבוצע מידית, וענין הכתובה יוותר כחוב עתידי בעבור הבעל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

משכך, בית הדין הורה על מועד הוכחות שבדיון זה תוכיח האישה את תביעתה מאחר שבית הדין לא הצליח לגשר על הפערים בין הצדדים.

בתאריך י"ב במרחשוון התשע"ד (16.10.2013) התקיים דיון בבית הדין. האישה וב"כ הופיעו, הבעל לא הופיע ולא הודיע את סיבת אי הופעתו, בדיון האישה ציינה: שהבעל עזב אותה ביחד עם הילדים לפני כשבועה חודשים, וב"כ הוסיף: "הם פרודים יותר משנה וחצי, מאז שהשתחרר מהכלא לא גרים יחד. מבקש להגיש סיכומים."

בית הדין בהחלטתו בסוף הדיון הורה על הגשת סיכומים.

בתאריך י"ח באדר ב' התשע"ד (20.3.2014) התקיים דיון בבית הדין הופיעו הצדדים וב"כ.

ב"כ הבעל הודיע שהבעל מוכן לתת גט בכפוף לזה שלא ישלם כתובה.

האישה השיבה שאינה מוכנה להתגרש בלא הכתובה.

בתאריך ט"ז במרחשוון התשע"ו (29.10.2015), הופיעו האישה וב"כ לדיון, הבעל וב"כ לא הופיעו, אך האישה הודיעה שהבעל חולה ולכן הם מבקשים את דחיית הדיון.

בתאריך כ"ג בטבת התשע"ו (4.1.2016), הופיעו הצדדים וב"כ.

ב"כ הבעל טען שהצדדים גרים בפירוד חמש שנים, האישה מתגוררת בדירת הירושה של הבעל ואחיו, והאישה אינה משלמת שכר דירה ויש לה חבר!

האישה השיבה מנגד שאין לבעל הוכחות על חבר, ואמרה שהבעל ממחזר טענות.

הבעל הודיע שמסכים שהאישה תמשיך להתגורר בביתו עד הגיע הקטין האחרון לגיל שמונה-עשרה ובתנאי שיימחק חוב המזונות.

בית הדין הורה על הגשת סיכומים.

ב"כ הבעל – עו"ד עינת גריכטר, הגישה את הסיכומים מטעם הבעל ובהם נטען כי הבעל לא היה אלים כלל, כל תלונות האישה הם כזב, כי הטענה שהשתמש עם סמים זה שקר, הבעל השתמש בשנות ה-90 ומאז הוא "נקי". אחיו שהוא בעלים של חצי דירה עתיד להגיש תביעה כנגד הנתבע בגין כל התקופה שבה התובעת והקטינים מתגוררים בדירה ללא דמי שכירות, הנתבע לא מסרב לתת הגט לתובעת, אך לתובעת לא מגיעה כתובה. לחילופין בית הדין יתבקש להביא בחשבון את העובדה כי במשך חמש שנים מתגוררת התובעת עם הקטינים בדירה ושווי השכירות שלה כ-5,000 ש"ח לחודש ולקזז את הסכומים בגין המגורים, ואם בית הדין יקבע כי על התובעת לקבל את כתובתה – תפנה התובעת את הדירה והכספים ישולמו ממכירת הדירה בפועל.

מטעם הבעל הוגש מכתב מאגף הרווחה המצביע על מצבו הכלכלי הקשה, וכן הפניות מקופת חולים המעידים על מצבו הנפשי הקשה, פחדים, מתחים, מפחד לצאת מהבית, מצבי חרדה קשים, וכן נרשם הנ"ל במעקב פסיכיאטרי עקב חרדה ודיכאון בתחנת בריאות הנפש רעננה וכן הנ"ל נעזר בכדורים פסיכיאטרים.

ב"כ האישה – עו"ד ניר זדה, הגיש את סיכומיו מטעם האישה ובו נטען הבעל עברייני מורשע ואינו משלם מזונות, האישה גרה בבית השייך לו ולאחיו כי חובת הבעל לדאוג למדור, על בית הדין לחייב גט וכתובה וכן פיצוי בסך 50,000 ש"ח על הכאב והסבל שגרם לאישה. וכן לחייב הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בתוספת מע"מ.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראשי פרקים לדיון

- א. בעל המכה את אשתו והוא "שור המועד" במעשי אלימות יש לחייב בגט עם כתובה.
- ב. בעל הצורך סמים ואף סוחר בהם – יש לחייב בגט עם כתובה, שהרי שייך בו הטעם "יאבד הון" (אחד הטעמים ב"רועה זונות").
- ג. אדם היושב בבית הסוהר כשבעה חודשים, יש מחלוקת בין המפרשים אם דינו כאדם שחלה שימתין שישה חודשים ויוציא וייתן כתובה או אין דינו כך.
- ד. בעל הסובל ממצב נפשי רעוע ונעזר בכדורים פסיכיאטרים, ואף מטופל בתחנת בריאות הנפש.
- ה. יכולה האישה לטעון טענת "מאיס עליי".
- ו. שיטת החזון איש שאשה שטוענת "מאיס עליי" אפילו שתובעת כתובתה – נאמנת.
- ז. אישה שאומרת שאינה רוצה לחיות לצד בעלה אפילו אינה אומרת "מאיס עליי", הוויא טענת "מאיס עליי".
- ח. טענת "מאיס עליי" תלויה ברגשות האישה בלבד.
- ט. צירוף שיטת רבנו ירוחם והגר"ח פלאג'י.

דיון פסק דין

ראשי פרקים – מקורות

א. הגהות אשרי במסכת בבא קמא בפרק המניח (הלכה י) כתב:

"אסור לאדם להכות את אשתו, וגם חייב בנזקיה אם הזיקה, ואם הוא רגיל תדיר להכותה או לבזותה ברבים, כופין אותו להוציא וליתן כתובה, וכן השיב רבנו שמחה שיעשוהו ע"י נכרים, עשה מה שישראל אומר לך."

וכן הרמב"ן בתשובות (מיוחסות סימן קב) פוסק:

בבעל שמכה את אשתו וטען שהיא מקללתו בפניו, או אפילו הגיעו לדבר ברור שהבעל מכה שלא כדין, איני רואה שיכולים בית "דין להשביעו שלא לעשות כן, אלא גוערים אותו ומייסרין ומודיעין שאם יכה שלא כדין שיהיה חייב להוציא וליתן כתובה... כל שכן ש במכה ופוצע ומצערה בגופה..."

והנה כתב הבית יוסף (אבן העזר סוף סימן קנד):

"ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על דבר ספר האגודה ורבנו שמחה ואור זרוע לכפות להוציא על דברים, כיון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים.

וחלק עליו שם הדרכי משה (ס"ק כא) וכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ואיני רואה בזו כלל, דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן ומהר"ם הסכימו בתשובותיהן בעניין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם, גם הסברא מסכימה עמהן [...] ובבנימין זאב (סימן סח) הביא הרבה תשובות בזה וכתב לבסוף דאם הוא הגורם חייב להוציא רק שבית דין יתרו בו תחילה פעם אחת או שתיים [...]"

משמע מדיוק לשון הרמב"ן וכן מלשון בנימין זאב שאין כופין להוציא אלא חייב להוציא וכך נראה שסבר הדרכי משה.

אך הרמ"א על השולחן ערוך (אבן העזר סימן קנד סעיף ג) פסק:

"איש המכה את אשתו עבירה היא בידו כמכה חברו. ואם רגיל בכך – יש ביד בית דין ליסרו ולהחרימו [...] ואם אינו ציית דינא, יש אומרים דכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהן ומעשה כותים הוא."

וכתב על זה הגר"א (ס"ק י): "שגם בדבר שאין צער כמו המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה וכו' כופין, כל שכן במצערא בגופא, וזהו תשובת הרמב"ן (סימן קב)."

אך צריך עיון גדול שהרי בתשובת הרמב"ן וכן בתשובת בנימין זאב המובא בדרכי משה כתבו רק שחייב להוציא, ואילו הרמ"א על השולחן ערוך כתב שכופין אותו להוציא.

והנה בפד"ר (כרך ג עמוד 220), דנים הרבנים הגר"א וולדינברג, הגר"ע יוסף והגר"י קאפח זצ"ל בתביעת אישה לגט מבעלה שהיה מרביץ לה מכות אכזריות, והביאו שם את דברי הגר"א (ס"ק יז), שהקשה שהרי הרמ"א פסק (סימן קנד סעיף ג) שאדם הרגיל להכות – כופין להוציא, ואילו המחבר כתב (סעיף ה):

"איש המשתטה מדי יום יום, ואומרת אשתו: אבי מחמת דחקו השיאני לו וסבורה הייתי לקבל ואי אפשי כי הוא מטורף ויראה אני פן יהרגני בכעסו – אין כופין אותו לגרש [...]"

והנה פה לא השיג הרמ"א כלום, ותירץ הגר"א שפה מדובר שידעה על כך לפני הנישואין ולכן סברה וקיבלה, וכתבו בפד"ר:

"ויוצא לפי זה דבלא ידעה על כך לפני הנישואין מלבד מה דסבירא ליה לרמ"א לכוף [...] יש לומר דיכולה שפיר לטעון לא ידעתי את ממזגו הרע הזה, דאילו ידעתי ממזגו זה לא הייתי מתחנת אתו, ולא הייתי מקבלת עלי להיות שרויה תמיד בפחד ממות ממזגו הרע וטבעו האכזרי."

ב. הבית יוסף כותב (אבן העזר סימן קנד):

"מצאתי כתוב בשם ספר האגודה על ראובן שהיה רועה זונות והוא כופר, ופסקתי שאם תביא עדים שהוא כן, יוציא וייתן כתובה דכתיב: 'אם תקח נשים על בנותי', וכן בנידון זה יאבד הון [...] ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על דברי ספר האגודה ורבנו שמחה ואור זרוע לכפות ולהוציא על דברים, כיון שלא הוזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים."

בדרכי משה (ס"ק יז) חלק על הבית יוסף וכתב: "ואיני רואה בזו דבריו כלל, דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והנה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קנד סעיף א) הביא הרמ"א את דברי האגודה וכתב: "מי שהיה רועה זונות ואשתו קובלת עליו, אם יש עדים בדבר שראו אותו עם מנאפים או שהודה, יש אומרים דכופין אותו להוציא..."

וכתב הבאר היטב את הנימוק של "יאבד הון" דהיינו שאדם שרועה זונות מבזבז את כספו ולא נשאר מכספו לצורכי הבית או למזונות אשתו ובניו.

והנה האגרות משה (יורה דעה חלק ג סימן לה), כתב שהטעם של איסור עישון סמים: "ואיכא גם הטעם דאיכא בכן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפרק בן סורר(סח ע"ב)." וכתב:

נמצא לפי דברי האגרות משה טעם האיסור של שימוש בסמים הוא משום שמבזבז את ממונו עד שלא יישאר כלום לצרכי עצמו וזה כעין שאמרו ברועה זונות שיוציא ויתן כתובה, אם כן הוא הדין גם במקרה המונח לפנינו.

והנה החכם צבי (סימן קלג) כתב: "שאינן נראה טעמו של האגודה שאמר יאבד הון דחידוש הוא ואין למדין מזה [...]"

נראה שהכוונה בשיטתו, שכיוון שבמצב העכשווי עדיין הבעל לא בזבז שום ממון – אין לדון אותו על העתיד.

ונראה ליישב את שיטת האגודה, הנה מצינו בשולחן ערוך (חושן משפט סימן עג): "וכן הדין בלווה לזמן, ובתוך הזמן רואה המלווה שהלווה מבזבז נכסיו ואין לו קרקע [...] ותובע המלווה את שלו שומעין לו" דהיינו גם לפני תום זמן הפירעון אם רואה הלווה שהמלווה מבזבז את כספו ובזמן הפירעון לא יישאר לו כלום, יכול לדרוש את כספו ולכן סבר האגודה ברועה זונות שאשה יכולה כבר עכשיו לדרוש גט וכתובה. וכן משתמש בסמים – ובמקרה הנ"ל הרי כולי עלמא לא פליגי שהבעל השתמש בסמים קשים ואף סחר בהם ואף הוגשו על כך תלונות במשטרה והבעל מודה בדבר, אלא שעכשיו טוען שלאחר הנישואין כבר לא השתמש – כיוון שידוע לכל כי רב שלהיגמל לחלוטין מסמים הוא פרויקט קשה ומפרך – על הבעל להביא ראיות על כך. הבעל לא הציג שום ראיה, אם כן, ודאי אמרינן שאדם כזה "יאבד הון" ויוציא ויתן כתובה שנתחייב לה בנישואין.

ובשו"ת יביע אומר (חלק ח אבן העזר סימן ג ס"ק טז) מסתפק באדם שהיה לפני הנישואין עבריין ופושע ולאחר הנישואין גילתה זאת האישה וטוענת טענת מום, האם נגיד דהווי מום ואולי הקידושין מקח טעות או "אשה בכל דהו ניחא לה", ואין זה שייך למקרה שלפנינו כי פה האישה מודה שידעה לפני החתונה על מעלליו וחשבה שלאחר החתונה ישתפר.

ג. הטור מביא את לשון הרמב"ם (פרק יד אישות הלכה ז):

"אסור לאיש למנוע מאשתו עונתה [...] ואם חלה או תשש כוחו ואין יכול לבעול, ימתין ששה חודשיים, עד שיבריא ואחר כך או ייטול ממנה רשות או יוציא ויתן כתובה."

וכך פסק השולחן ערוך (אבן העזר סימן עו סעיף יא): "ואם חלה או תשש כוחו ואינו יכול לבעול, ימתין ששה חודשים עד שיבריא [...] או יוציא ויתן כתובה."

מפשטות דברי הרמב"ם והמחבר משמע שאין חילוק באיזה חולי חלה (יש לו רפואה או אין לו רפואה), אלא שיטתם שאין לכפות את האישה לחכות לעונתה יותר משישה חודשים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אבל שיטת השלטי גיבורים אינה כך שהרי כתב: "ונראה בעיני שאם היה מחמת חולי הראוי לרפואה, צריכה להמתין לו עד שירפא."

וכך פסקו החלקת מחוקק (ס"ק יח), וכן הבית שמואל (ס"ק יז): "דאם הוא חולי הראוי לרפואה צריכה להמתין עד שיתרפא."

המורם מן האמור: יש מחלוקת בין המפרשים במקום שאדם חולה ואינו יכול לקיים יחסי אישות ששה חודשיים אבל יש רפואה למחלתו האם יוציא וייתן כתובה או תמתין האישה עד שיתרפא מחוליו.

והנה מצינו בפד"ר (כרך ה עמ' 331), שכתבו הרבנים הגר"ב זולטי, הגר"ש ישראלי והגר"ע יוסף זצ"ל, בשם האבני נזר (חלק חושן משפט סימן פג) שנשאל על איש שנלקח לצבא, והמשודכת שלו ממתינה לו זמן רב, והשיב "שאינו דינו כמורד שהרי זה כחולי שיש קצבה לרפואתו שהרי בוודאי לאחר כמה שנים ישוב מהצבא" – והסיקו: אם כן "בנידון דידן שיש קצבה לשבתו בבית הסוהר [...] אין דינו כמורד [...]"

ולכן במקרה המונח לפנינו לאחר שהתחתן הבעל הורשע במעשי אלימות נגד האישה וישב על כך בכלא שבעה חודשיים וחצי חודשיים ולא היה ביניהם יחסי אישות ולאחר מכן עזב הבעל את ביתו אם כן לשיטת המחבר והרמב"ם דינו כמורד, אבל כיוון שהחלקת מחוקק והבית שמואל חלקו וסברו שאם יש רפואה לחוליו לא הוי מורד, אם כן הוא הדין כאן כיון שהיה תאריך קצבה לשחרורו מן הכלא, אין דינו כמורד וצריכה האישה לחכות לו עד שישתחרר.

ד. אישה שטוענת שאינה רוצה לחיות עם בעלה והבעל אינו חי בבית ובמצב נפשי רעוע ונעזר בכדורים פסיכיאטרים ואף מטופל במחלקה של בריאות הנפש, זוהי טענת "מאיס עליי" עם אמתלא המבוררת לבית דין וחייב לגרש עם כתובה.

מקור הדין מובא במשנה (כתובות דף סג ע"א): "המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה [...] "ושם בגמ': "אבל אמרה מאיס עלי לא כייפין לה."

ומפרש המאירי: "אין אחר המיאוס כלום, ואף שהיא סבורה לקבל אינה יכולה לכוף את טבעה."

ומצינו מחלוקת גדולה בין הראשונים אם כופין את הבעל לגרש (רמב"ם, תוספות בשם יש מפרשים, רשב"ם) או אין כופין (הרמב"ן, הרשב"א הרא"ש).

וכן מצינו מחלוקת בין הראשונים אם ניתן לחייב בגט.

אבל מכל מקום כתב הגאון הראי"ה קוק זצ"ל (עזרת כהן תשובות נה-נו) שאשה שטוענת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת מעיקר הדין יש לחייב בגט ולכן זכאית למזונות כל זמן שבעלה לא מגרשה מכיוון שהיא אנוסה ואין לקנוס אותה בנטילת מזונות.

וכן פסקו הרבנים הראש"ל הגר"י נסים הגר"ש אלישיב, הגר"א גולדשמידט זצ"ל בפד"ר (כרך ז עמוד 205):

"ודעת הריטב"א נראה דסובר דחייבא איכא עליו לגרשה [...] אך בנוגע לחייבו בגט, בזה יש לומר דשפיר מחייבין ליה במתן גט בטוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת, וכן משמע ממה שכתב המאירי [...]"

המורם מרבותינו האחרונים שפסקו שב"מאיס עליי" אפשר לחייב בגט ופה האישה עומדת וצועקת שאינה רוצה לחיות עם הבעל הזה בגלל מצבו הירוד ועברו הפלילי, והנה דעת מהר"א

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ששון בספרו תורת אמת (סימן קפ) הובא בבאר היטב (שם ס"ק יב), שאם אמרה האישה מאיס עלי אפילו שזה אינו מחמת בעילה אלא קטטה ומריבה או דבר אחר הוי טענת מאיס עלי וכך הוא במקרה שלנו.

אבל כשהאישה תובעת את כתובתה האם נשאר דינה כטוענת 'מאיס עליי'? לכאורה מצינו בדבר מחלוקת בין האחרונים:

הרמ"א פסק (שם סעיף ב): "ודווקא שמבקשת גט בלא כתובה, אבל אם אומרת יתן לי גט וכתובתי, חיישינן שמא נתנה עיניה באחר, ויש לה דין מורדת דבעינא ומצערנא ליה."

אם כן שיטת הרמ"א שאם אמרה מאיס עלי ומבקשת כתובה, אין לה כתובה.

ה. החזון איש (סימן סט אות טז), מחדש חידוש עצום:

"דכל שמתאמת דבריה [...] לא הפסידה כלום במה שתובעת גם כתובתה, וגם הפוסקים לא הזכירו תנאי זה, והעיקר תלוי לפי ראות עיני הדיינים אם יש ריעותא במאי שתבעה כתובה, אבל אם נראין הדברים שבעלה מאיס עליה, אלא שמבקשת כתובה בשביל להתפרנס, ולמה לה לוותר על שלה כיון שחייב לה כתובה אינה מפסדת בתביעתה [...]"

וכך פסק כבר התשב"ץ (חלק ב סימן ח):

"באשה שבעלה מצער אותה הרבה עד שמרוב הצער היא מואסת אותו [...] ומכל מקום אם היא מרוב שיחה וכעסה הולכת לבית דין ותובעת כתובה, לא הפסידה כלום, ורחמנא לצלן מעלבון העלוקות, וכי כך עונין את המעיקות... וראוי לב"ד לגעור בו ולקרוא עליו המקרא הזה 'הרצחת וגם ירשת' [...]"

וכן מצינו בפד"ר (כרך ו עמוד 335), שכתבו:

"ברור הוא כי הלכה זו אינה כהלכתא בלא טעמא, ככלל שהוא בבחינת גזירת הכתוב, שבתובעת כתובה אין לה הזכויות של טוענת מאיס עלי [...] ואם כה, הרי במקום אשר תביעת הכתובה, לפי נסיבותיה, אינה מערערת את שכנועו של בית הדין בנאמנות הטענה מאיס עלי ובכנות האמתלא, ונראין הדברים לבית הדין כי אף על פי שהיא תובעת כתובה אין בה צד תחבולה, הרי אז יפסוק בית הדין דין 'מאיס עליי' גם במקום שהאישה תובעת כתובה."

וכן כתבו בפד"ר (חלק ו עמוד 221) בשם החמדת שלמה שאם נותנת אמתלא מבוררת למה הוא מאוס עליה, אין להחשיבה כמורדת אף שתובעת כתובה.

ובמקרה הנ"ל מסבירה האישה מדוע הבעל מאוס עליה אך רוצה את כתובתה כפיצוי על השנים הקשות שעברה, ובכך לא הפסידה את כתובתה.

ו. בפד"ר (כרך ה עמוד 126) חידשו הרבנים הגר"י רונטל, הגר"ע הדאיה והגר"ב רקובר זצ"ל שאין צריכה האישה לטעון "מאיס עליי" אלא כיון שאמרה "איני רוצה בו" ונתנה סיבות חזקות לבית דין זה נחשב כטענת "מאיס עליי" וזו לשונם:

"ברור דבדין מאיס עלי, אין צריך שתגיד דווקא 'מאוס עליי' אלא כל היכא שטוענת שאינה רוצה אותו, הרי זה כטענת 'מאיס עליי', וכן הובא בכנסת הגדולה (סימן עז ס"ק יט), בשם שו"ת מהר"א ששון, דאם אומרת איני רוצה בו, וכדומה, הוי כמאוס עלי."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואם כן האישה שטוענת שאינה רוצה לחיות עם בעל אלים, מסומם, וחולה בפחדים עם כדורים זה טענת מאיס עלי ויוציא וייתן כתובה.

ז. טענת מאיס עלי תלויה אך ורק ברגשות האישה, כתב הרשב"א (שו"ת חלק ז סימן תיד):

"האומרת מאיס עלי אינה צריכה לתת טעם ואמתלא לדבריה מפני מה הוא מאוס עליה, כשם שהדעות במאכל כך הדעות באנשים ונשים, וזו שאומרת שהוא מאוס בעיניה ואינה רוצה בו ובכתובתו, שומעין לה."

וכן כתב הרשב"א בתשובה (חלק א סימן תקעג):

"במה שהסתפקתם שאמרה ההיא מאיס עלי [...] אינו כן, שאין החן והמאוס תלויים אלא ברצון הלב, וכמה אנשים מכוערים מוצאים בעיני נשותיהם, וכמה יפים וטובים שסר הטעם בעיניהם."

וכן כתב בשו"ת היכל יצחק (אבן העזר חלק א סימן ב אות ה):

"ועוד יש לחלק דמאיס עלי הוא לא רק עניין של שנאה סתם, אלא בחילה נפשית להיבעל לגוף זה, והוא סוד מסודות הנפש, ובזמנו גילו חכמי הרופאים מחלה ידועה בשם מחלת המגע, והיינו שמסיבה שאי אפשר להתחקות על טיבה, בן אדם נפשו סולדת מלנגוע בבן אדם ידוע או בחפץ ידוע [...] אבל טענה נפשית גופנית כמו מאיס עלי הוא עניין אחר, ואם דעת ביה"ד מתיישבת שיש מקום לכך, מתחשבין עמה [...]"

וכך מביא הגר"א אטלס (דברי משפט, חלק ב עמוד קלה):

"יש סוג אחר של מאיסות [...] שזו קשורה לרגישות האישה, לטעמה ולדעתה, והרי זה כאוכל שאינו מאוס בעצם אלא שיש אדם הבוחל ממנו [...]"

מבורר מדברי רבותינו שטענת מאיס עלי תלויה אך ורק ברגשות ודעת האישה, ובמקרה הנ"ל האישה קצה באלימות הבעל, ובעברו הפלילי, וכן במצבו הנפשי הקשה, וטענתה טענה.

ח. וכן יש להסתמך על שיטת רבנו ירוחם (מישרים חלק ה נתיב כג) שכתב:

"וכתב מורי הר"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה, והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט, מסתבר דאין דנים אותה כמורדת להפסידה כלום מעיקר הכתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן ליה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו, לאחר שנה כופין אותו לגרש, והפסידה תוספת וכל מה דיהיב ליה מדיליה, דאדעתא למישקל ולמיפק לא יהיב לה."

וכן כתב בתקנת הגר"ח פלאגי (ספר חיים ושלום חלק ב סימן קב), שבמצב שאין סיכוי לשלום בין הצדדים והם פרודים כבר י"ח חודש, על בית הדין לעשות מאמץ להפריד בין הצדדים.

ובמקרה המונח לפנינו הצדדים גרים בנפרד כחמש שנים ובוודאי שייך שיטת רבנו ירוחם לחייב בגט את הצדדים.

עיין עוד במאמרו של הגר"נ פרובר שליט"א שפורסם בקובץ כנס הדיינים (התשס"ח, עמ' 114).

נפסק

א. הבעל חייב לגרש את אשתו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ב. יש לקבוע מועד לסידור גט בהקדם [...] ולהזמין את הצדדים לחקירת שמות [...].
ג. הבעל חייב בתשלום הכתובה.

הרב יאיר לרנר

מצטרפים למסקנות.

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר

נפסק

- א. הבעל חייב לגרש את אשתו.
ב. יש לקבוע מועד לסידור גט בהקדם [...] ולהזמין את הצדדים לחקירת שמות [...].
ג. הבעל חייב בתשלום הכתובה.

ניתן לפרסם לאחר השמטת שמות ופרטים מזהים.

ניתן ביום י"ג בסיוון התשע"ו (19.6.2016).

הרב יאיר לרנר

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר